

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 7-8 25. AUGUST 1958

13. ÅRGANG

I anledning af 70-års-dagen

*Hilsen til Hans Kgl. Højhed, Prins Axel, protektoren
for Kammeraternes Hjælpefond*

KINO
ROSKILDE

ISOCRYL
E. Traugott Olsen
ROSKILDE

H. P. NIELSEN
Isenkram
Roskilde Tlf. 888

KNUD MYGIND
Tlf. 118 Køge

KØGE MEJERI
Mælk — Fløde — Smør
Tlf. 177 — Køge

Slagtermester
NILAUSEN
Københavnsvej 19 Køge

INGV. ANDERSEN
Vognmandsforretning
v/ H. N. Andersen - Tlf. 592 - Køge

H. MAIMANN'S BOGTRYKKERI
Tlf. Køge 484

A. Hjelm-Hansen
MØBELFORRETNING
Nørregade 32 - Tlf. 630 - Køge

FRØENSERIET
Chr. Aagesen
Mørkøv

SJÆLLANDS POSTEN
Slagelse

Stoffer fra PER REUMERT
v/ Carsten Nielsen & Metz
Lyngby Hovedgade 70 - Lyngby

Når vi denne gang i vort 29.-august-nummer bringer som forsidebillede portrættet af Hans Kgl. Højhed Prins Axel, er grunden den, at Prins Axel fyldte 70 år den 12. august.

Naturligvis har fonden som sådan bragt sin hilsen og hyldest på selve dagen, men vi finder det naturligt, at bladet, der repræsenterer den udadvendte side af fondens arbejde, også bringer sin hilsen.

Prins Axel har ved en sammenkomst efter en festaften i Statsradiofonien selv givet forklaringen på, hvorfor han sagde ja til at blive fondens protektor. Årsagen var netop, at det hed *Kammeraternes Hjælpefond*, dette at kammerater ville hjælpe kammerater.

Som udviklingen har formet sig efter befrielsen, har det været af stor betydning, at vi kunne præcisere, hvor vi stod, og der har Prins Axels protektorskab skabt kontakter, hvor vi næppe ellers havde opnået dem.

Da vi i 10-året for befrielsen samledes til et kammeratskabsstævne, gjorde Prins Axel sammen med prinsesse Margaretha os den glæde og ære at komme til stede, og skabte derved den festivitas, der var med til at gøre dagen til en uforglemmelig oplevelse for de mange, der har måttet henslæbe årene med en tung sygdomsbyrde, der ofte gjorde hverdagen grå og trist.

I den store offentlighed står Prins Axel som sømands-prinsen, motorprinsen, idrætsprinsen og flyver-prinsen, som Danmarks flyvende ambassadør med mange store missioner, et medlem af den kongelige familie med et ganske usædvanligt livsværk bag sig, et livsværk, der strækker sig fra frivillig lærling og kadet i flåden til admiral, fra skibsfører til direktør for og bestyrelsesformand for Det østasiatiske Kompagni.

Ud fra sin indstilling overfor de nazistiske okkuperanter talte Prins Axel et djærvt sprog. Derfor var hans navn at finde i dødskartoteket hos masseområdet Henning Brøndum, og kun et tilfælde reddede prinsen fra døden.

I en fødselsdagsartikel fortæller Berlingske Tidende følgende om en begivenhed, der var meget omtalt under besættelsen:

Under krigen fyldte *Det Danske Luftfartselskab* 25 år, og ved en tvangfri sammenkomst på jubilæumsdagen hos *Wive* indledte repræsentantskabets formand Prins Axel med disse ord: — Her skal ingen taler holdes. Dette er ikke en festaften, men en aften, hvor vi i kammeratligt samvær mindes et kvart århundrede flyveindsats.

Den tyske direktør *Hans Stock* fra Lufthansa følte sig imidlertid kaldet til alligevel at holde en noget uklar festtale, som mundede ud i et forslag om en leve for det internationale sammenhold i luften. KLM's daværende direktør *Danmark, de Jong*, som lige havde sidde i Joachimsthal-koncentrationslejren, tog sin tallerken og knuste den i bordet. Tavsheden og stemningen var pinlig.

Så rejste Prins Axel sig: — Hr. Stock, jeg forstår ikke tysk, men jeg går ud fra, De forstår dansk. Jeg sagde, da vi begyndte dette samvær, at der ikke skulle holdes taler. De har ment det modsatte. Der er ingen grund til at fordybe sig deri, men jeg vil nu gerne foreslå et leve for flyvningens fremtid, den fremtid, vi hver især tænker på.

De rungende hurraer var samtidig et håndslag til det mandsmød, som havde foreslået dem.

Bleg som en kalket væg søgte tyskeren kontakt med Prins Axel, men forgæves.

— — —
Pigtraad, danske koncentrationslejr-fangers blad, bringer i anledning af 70-års-dagen en hjertelig tak for værdifuld hjælp og uvurderlige ydelser lige fra starten af Kammeraternes Hjælpefond og bladet Pigtraad.

Johs. Fosmark.

FORSIDEN:

Hans Kgl. Højhed Prins Axel fyldte 70 år den 12. august. Dagen blev fejret på Skaugum.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri, Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Hilsen til fondens protektor ..	110
Modstandsbevægelsen er fjerde stormagt	111
Løfte om tysk svar	113
Ung pige skriver brev	115
Illusion og virkelighed i Østtyskland	117
Buchenwald-klubben ikke indbudt til Buchenwald	123
Dagbogsblade	125
De sejlede bare	129
F-N-portrætter	132

Modstandsbevægelserne en fjerde stormagt

Tanker på 15-års-dagen for 29. august

I dagene op mod den 29. august fristes man til at holde en art status. Og denne indstilling forstærkes naturligtvis i år, da vi står ved 15-årsdagen for modstandsbevægelsens store dag.

Var modstandskampen her hos os og i andre lande i grunden af nogen kontant betydning?

Naturligtvis ved enhver, at efter en kamp er det af værdi at have en god samvittighed, og den stives jo i høj grad af ved bevidstheden hos den enkelte om, at han — eller hun — gjorde, hvad de kunne.

Skal de enkelte give en forklaring på, hvorfor de øvede aktiv modstand, vil mange ikke kunne give andet svar, end at de gjorde modstand, for de kunne ikke lade være. Og svaret er også godt nok, for det fortæller så meget, når man ellers har evne til at fornemme, hvad der egentlig ligger i det.

Men her op mod 29. august har vi fået et værdifuldt bidrag til den nøgterne belysning af modstandens praktiske betydning.

Det er modstandsbevægelsens historiker, lektor, dr. phil. Jørgen Hæstrup, der i et foredrag på Studenterkredsens sommermøde på Ryslinge højskole lige ud har sagt, at modstandsbevægelserne udgjorde en fjerde stormagt ved siden af Rusland, England og Amerika. Og denne stormagt var større end hver af de tre andre.

Sabotage bandt store troppemasser i de besatte lande.

Alene den kinesiske modstandsbevægelse bandt flere japanske divisioner, end der medgik til erobringen af Filippinerne, Malaya og Indonesien tilsammen! Eisenhower anslår

den franske undergrundsbevægelses værdi lig med 15 allierede divisioner, dvs. lige så mange, som der blev landsat, og tænker vi på efterretningstjenesten, kan det blot nævnes, at den danske afdeling alene udgør to tykke bind, som uge for uge føres à jour under hele krigen. Hvad en sådan minutios kortlægning betyder for krigsførelsen, kan enhver sige sig selv. Og hvad sabotagen angår, så gøres der i øjeblikket rundt om i Europa et stort arbejde for at få de nøjagtige resultater gjort op. Et par eksempler: 10.000 lokomotiver, millioner af jernbanevogne, millioner af skinner, så der i 1945 simpelthen ikke er mere at sabotere!

Men det vigtigste var alligevel efterretningstjenesten, der medførte, at de allierede faktisk kunne overskue de besatte landes situation fuldstændigt. Militært kan modstandskampens betydning derfor slet ikke overvurderes.

Hvad har man nu rundt omkring i de tidligere besatte lande i årene efter 1945 gjort ved hele denne sag?

Man har oprettet institutter til forskning, så alle disse forhold kan bearbejdes videnskabeligt. I Holland blev der således allerede den 7. maj 1945, altså 2 dage efter kapitulationen (der jo kom samtidigt med den i Danmark), dannet et statsinstitut, der har et budget på 15 millioner kr.

Danmark synes at være det eneste besatte land, hvor man ikke efter krigen har oprettet et institut med statsstøtte til undersøgelse af dette kapitel af landets historie.

Nogle vil måske dertil svare, at vi dog har en række, ja endda en lang række bøger om alle grene af modstandskampen.

REJSEBUREAU

Frascati

Café & Rôtisserie A/S
Vesterbrogade 1 - Tlf. 5772
København V

DAMECA

Skalbakken 8
København — Vanløse
Tlf. Damsø 1080

B. ANDERSEN & LASSEN

Gas - Vand - Varme
Jærgersborggade 38-40 — Kbh. N.

SHELL-SERVICE

Carl Christiansen
Vordingborggade 83 - Tria 4770

EYVIND FINSEN

Jagtvej 11, Kbhvn. N
C. 2170

I. CANTOR A/S

Nørre Voldgade 82
København K

Fiskenetfabriken

„DANMARK“
Helsingør

AUG. JØRGENSEN

Helsingør
Den gamle kendte forretning

JASON

Helsingør

ALDERSROGADE 8 . KØBENHAVN Ø . TLF. RYVANG 8686
BOGTRYK . OFFSET . ETIKETTER . EMBALLAGE

SVEND A. NIELSEN

HANDELS- OG INGENIØRFIRMA
VÆRNEDAMSVEJ 16 — KØBENHAVN V. — EVA 3336

HAFNIA

SKINKEKØGERI A/S

CHR. OLSEN A/S

Gothersgade 103

København K.

REJSEBUREAUET DANMARK

Kongens Nytorv 21

Tlf. Byen 148

BRDR. JØRGENSEN

Elektrom. etablisement

Hejrevej 39

København NV.

LINDEN'S EFTF.

Gas — Vand — Sanitet — Centralvarme

Glentevej 53

København NV.

VALDEMAR CRONE A-S

Graabrødre Torv 16

København K.

HOLMEGAARDS GLASVÆRK A/S

Nyhavn 12

København K.

ADOLPH WULFF A/S

Industrihuset — Gothersgade 14 — København K.

Dette er jo rigtigt. Men de er alle for en stor del reportage, og man har i intet tilfælde haft den situation, der foreligger i dag, nemlig, at man har haft tingene så meget på afstand, at man kunne trænge bag stoffet og udrede trådene.

Her i landet er dr. Hæstrup den eneste, der har taget opgaven op efter historieforskningens videnskabelige principper.

Det ville være helt i sin orden, om

man nu på modstandsbevægelsens store dag, den 29. august tog en rask beslutning og frigjorde ham fra almindeligt arbejde og bad ham løse opgaven for Danmarks vedkommende.

☆

Det haster faktisk. Allerede nu er en del af de folk faldet, som sad inde med værdifulde oplysninger — og som tiden går, bliver dette forhold jo ikke bedret.

Løfte om tysk svar i september

Erstatningsrykker afsendt på årsdagen for den første note

Den aktivitet, der gennem nogle år er udfoldet af fangeorganisationerne i de besatte lande for at få Tyskland til at udbetale erstatninger for begået vold, synes at skulle føre til et resultat

Over for Lofotposten oplyser den norske udenrigsminister Halvard Lange, at den norske regering har fået meddelelse om, at man kan vente et tysk svar engang i september måned.

Den lange ventetid begrundes i Bonn med, at det vesttyske kabinet holder sommerferie i august måned.

For Norges vedkommende gælder det et erstatningskrav på 200 mill. kr. For Danmark er beløbet på 120 mill.

Man kan sige, at sagen har undergået en udvikling, idet der først var tale om tysk afvisning og senere et erstatningstilbud på caritativ basis, mens det nu står klart for Tyskland, at ingen vil modtage en sådan erstatning, idet det caritative har med velgørenhed og barmhjertighed at gøre.

— De danske synspunkter har jeg redegjort for tidligere i Pigtraad, udtaler formanden for det danske erstatningsudvalg, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, og han fortsætter: Vi kan også definere det danske krav som en fordring på erstatning for tort og svie.

Bliver det tyske tilbud antageligt, vil det være sandsynligt, at hvert enkelt land ordner sin fordeling.

Det er nok muligt, at det franske synspunkt også vil komme til at spille en rolle mellem de 8 erstatningssøgende lande. Den lovgivning, der skal tage stilling til fordelingen af erstat-

ningerne i de forskellige lande, behøver dog ikke at være bundet af dette mønster.

Franskmændenes standpunkt kan ikke kaldes noget erstatningsgrundlag, men en fordelingsnorm. Man tager således ikke hensyn til fangeuger, men udelukkende til antallet af k-z-fanger, og dermed tænker man på fanger fra alle tysk-administrerede lejre uden hensyn til, om de lå i Tyskland eller andetsteds.

Man har i Frankrig også været inde på at rejse krav om erstatninger til de franskmænd, der var udskrevet til arbejde i Tyskland, idet der ofte var tale om tvangsarbejde.

— Hvorfor trækker sagen i langdrag?

— London-overenskomsten af 1953 giver Tyskland et vist grundlag for at udskyde sagens afgørelse til undertegningen af en fredsslutning, men vi finder, at man nok kunne skynde sig lidt, for skal fangerne selv have lidt glæde af erstatningerne, må de jo snart udbetales, ellers er jo alle de, der skal have erstatningerne, døde, og så bliver det dødsboerne, der træder ind i billedet.

Vi har da også på årsdagen for den første note rykket for et svar.

— Man har anført det berettigede i, at k-z-fanger fik adgang til folkepension, når de var 60 år.

— Dette vil ikke være gørligt efter dansk lov. De økonomiske goder vil i sådanne tilfælde komme ind under bestemmelserne for invaliderente.

F-k.

FRIHEDSKAMPEN

under Danmarks besættelse

Et udvalg har drøftet udskrivelse af en stilkonkurrence blandt Danmarks skolebørn over emnet „Frihedskampen under Danmarks besættelse“.

Udvalget er enig i, at konkurrencen med nævnte titel udskrives i tidsrummet omkring 29. august, og at eleverne deles op i følgende grupper:

1) Gymnasieelever i anden og tredje G. 2) Elever i realklassen samt første G. 3) Elever i fjerde mellem. 4) Alle andre elever i mellemskolen, såvel EM som FM, samt landsbyskolens to ældste klasser.

Inspirationen vil børnene kunne hente på en række frihedsmuseer, på biblioteker o. l.

De to bedste inden for hver gruppe vil blive præmieret.

Konkurrencen under denne form har fået tilslutning af undervisningsminister Jørgen Jørgensen og af skoledirektør Olaf Petersen, som også har deltaget i det forberedende arbejde. Derudover er de respektive lærerorganisationer repræsenteret i udvalget og anbefaler konkurrencens udskrivelse. Yderligere er Frihedsmuseets præsidium repræsenteret ved direktør Aa. Schoch og redaktør Kate Fleron, samt Nationalmuseet ved dr. phil. Rousell.

Kammeraternes

Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes Hjælpefond kan fås gennem kontoret, St. Kanikestræde 10, K.

HUGO DORPH

Taastrup

MISSIONSHOTELLET Helsingør Tlf. 210591	ARKITEKTER POUL PEDERSEN — CHR. HASLEBO Symfonivej 13 — Telf. 94 40 33 — Herlev	
Manufakturhandler LYKKEBO Helsingør	BANKEN FOR SLAGELSE OG OMEGN AKTIESELSKAB	
AAGE PEDERSEN A/S Ringstedgade 61 Næstved	SLAGELSE TRÆLASHANDEL A/S	
SKOVLUNDS MASKINFABRIK Vordingborg	AKTIESELSKABET SLAGELSE KULKOMPAGNI	
MAYO VORDINGBORG	A/S SYDSJÆLLANDS JERNFORRETNING NÆSTVED	
Frijsenborg Herregårdsmejeri HAMMEL	Algade 66	SVEND OVERGAARD Vordingborg
I/S HYDRAULICO Odder Tlf. 557	ODDER BANK Filial af A/S Aarhus Privatbank	Aktieselskabet R. RANDERS Maskin- & beholderfabrik Tlf. 240 — Odder
CARL SØRENSEN Kolonial Kul — Koks — Cinders Odder	SØREN AÆN HAMMEL	

Det er så godt at have noget at leve op til,

siger en ung pige efter besøg i Frihedsmuseet

En stor skolepige ved navn Else bor til daglig i Jylland. Hun har været på et feriebesøg i København, og efter hjemkomsten fortæller hun sin morfar om noget, hun så, og som hun ofte vil tænke tilbage på.

Vi har spurgt Else, om vi måtte bringe hendes brev i Pigtraad, og hun har svaret, at det måtte vi gerne.

Kære morfar!

Jeg har i min sommerferie været i København i nogen tid. En dag, jeg spadserede på Langelinie sammen med min veninde og min mor, så vi en underlig bygning, og jeg fandt hurtigt ud af, at det måtte være frihedsmuseet. Jeg sagde til min veninde, at hvis det ikke kostede noget, ville vi ind for at se, hvad det egentlig var for noget — jeg giver nemlig af princip ikke penge for at komme ind på museer. Heldigvis var det gratis, og vi begyndte vor rundtur.

Først kom vi ind i en ret stor sal. Der sad midt på gulvet i en slags kravlegård en frihedskæmper omgivet af faldskærme og våben-containere. På den første væg var der skildret, hvordan Tyskland gennem flere år nærmede sig krigen, indtil den brød ud i 1939. Så fulgte nogle „opro“ til den danske befolkning, der på latterligt dårligt dansk opfordrede den til at forholde sig i ro, for tyskerne ville kun „beskytte“ landet. I denne sal var der også en montre med usle trækors fra koncentrationslejr-fangers grave.

(Nu følger i brevet en gennemgang af alt det, Else så, og de mange detaljer, hun nævner, fortæller, at hun har brugt sine øjne godt.)

☆

Da vi, min veninde og jeg, nåede udgangen igen, havde min mor i en halv time siddet tålmodigt og ventet på os; hun var nået hurtigere igenem, fordi meget af det, som var nyt for os, var velkendt for hende.

Jeg er meget glad for, at jeg gik ind på museet, for det var meget interessant. Selv om jeg har læst en del modstandsbøger, fik jeg dog flere sider af modstandsbevægelsen belyst, som jeg ikke kendte så meget til. Det, jeg kendte mindst til, var vist den illegale presse. Jeg havde naturligvis hørt og læst om den, men jeg havde aldrig før set, hvad der stod i bladene. Især morede den lille bog „At tænke sig“ og „Lilli Marleen“ mig.

Det, der gjorde størst indtryk på mig, var uden tvivl billederne fra koncentrationslejrene, beskrivelserne derfra og trækorsene. Disse fanger har jo levet under fuldstændigt umenneskelige forhold. Man fristes til at tro,

at nazisterne var de rene rovdyr i stedet for mennesker.

Det må have været et kæmpestort arbejde at lave Frihedsmuseet, og jeg er fuld af beundring for de mennesker, der har turdet give sig i lag med opgaven. Resultatet er yderst vellykket, og efter min mening er det en vældig god ide.

Jeg lagde mærke til, at der var en del englændere inde på museet, men hvad der undrede mig mere var, at der gik i hvert fald ét tysk ægtepar rundt og studerede det hele grundigt, og de så med afsky på torturredskaerne.

Jeg vil gerne opfordre andre unge til at gå indenfor på Frihedsmuseet. Det er interessant, det har noget at sige os unge, det viser, hvad vore forældre og deres generation oplevede, og hvad modstandsbevægelsen gjorde for Danmark, og hvilke lidelser mange mennesker gennemgik, så vi i tilfælde af en ny krig ved, hvad vi har at gøre. Det er så godt at have noget at leve op til.

Kærlig hilsen

Else.

Bernadotte-statuen afsløres sommeren 1959

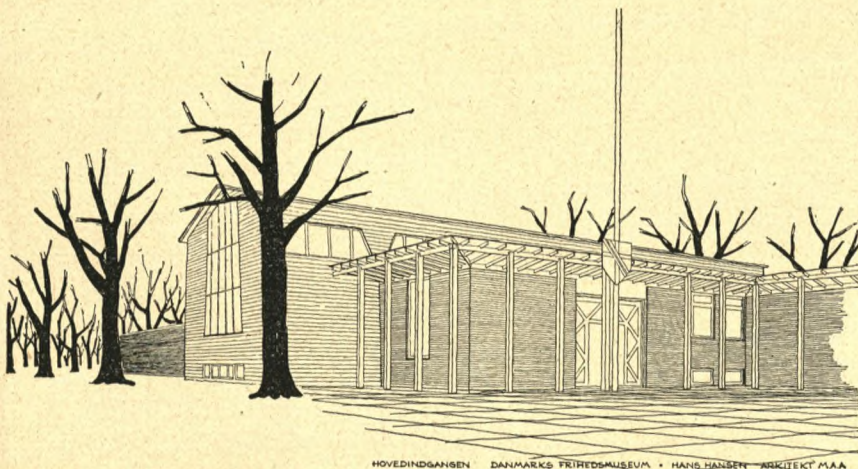
Bernadotte-komiteens forretningsudvalg har på et møde den 15. august vedtaget at lade foretage en planering og tilplantning af grusgraven i Krusaa, hvor granitstenen med Bernadottes relief er rejst.

Et forslag om at anlægge en spadseresti ovenover grusgraven kunne ikke tiltrædes, da området ikke tilhører komiteen.

Arbejdet vil blive påbegyndt med det samme. Det har ikke været muligt tidligere, da man først nu har fastlagt vejniveauet.

Arbejdet med Bernadotte-statuen skrider fremad, men den når dog ikke — som påtænkt — at blive færdig til afsløring i september 1958.

Billedhuggeren Gudmundsen-Holmgreen forventes at kunne aflevere statuen i sommeren 1959.

HOVEDINDGANGEN DANMARKS FRIHEDSMUSEUM • HANS HANSEN ARKITEKT M.A.A.

— Vi fandt hurtigt ud af, at dette måtte være Frihedsmuseet.

M. Mikkelsen & Søn
MALERMESTRE

☆

Aarhus

A/S METRO
AARHUS

E. B. M.
ØSTERGADE 1
AARHUS

**Auning Savværk
og Tømmerhandel**

„HIMMERLAND“
P. Sauer Pedersen A/S
Mejeri & iscremefabrik
Aars

**JYSK
FJERKRÆSLAGTERI A/S**
Aars

**BP
SERVICE**
A. Johnsens Auto Service
Rosenvvej 26 Skive

C. HOFMAN & CO.
AARHUS

DANSK ANDELS KULFORRETNING
A. m. b. A.
AARHUS

AARHUS STEVEDORE CO.

GOVERT NIELSEN & CO.
AARHUS

H. WIED
Rådgivende civilingeniør
Havnegade 6 — Århus — Telefon 3 14 22

I/S SAGFØRER-AUKTIONERNE
AARHUS

A/S CARL FLACH's GARVERIER
AARHUS

DET DANSKE TRÆLASTKOMPAGNI
AKTIESELSKAB Aarhus

K. T. DAMGAARD-JENSEN
Rosenkrantzgade 12 — Aarhus — Tlf. 3 15 55

HOLGER LARSEN
MANUFAKTUR Aarhus

ILLUSION

og virkelighed i Østtyskland

En gammel fangekammerat inviterer

Redaktør Hans Rütting fik allerede i Gestapos fangekælder en invitation, som han først nu har efterkommet.

Vi hører om folk i toppen og om den jævne mand i dag i Østtyskland.

Mellem de to krige gik jeg i skole i Berlin; der var sult, inflation og arbejdsløshed; derfor var vi som børn dobbelt glade, når ferierne kom — for så gik turen ud på landet til min moders fødeby, Guben. Neissefloden deler denne by, der lever både af sine hattefabriker og de uendelige frugtterrasser langs skrænterne mod vandet. Derfra foretog vi gerne nogle afstikkere til slægt og venner i Leipzig og Dresden — vi sejlede med hjuldamperen på Elben til saksisk Svejts og afsluttede altid med et traditionelt besøg i Zwingergalleriet, hvor vi gjorde vor reverens overfor Rafaels madonna.

★ Tiderne skifter

Det er længe siden — og tiderne har skiftet. I dag er Neisse Tysklands grænseflod — og frugtplantagerne hører til Polen. Leipzig ligger midt i Øst-Tyskland, og Dresdens smukke gader er skudt sønder og sammen. Men hjuldamperne sejler stadigvæk — bare man fik lov til at rejse frit omkring dernede.

Under krigen ville tilfældet, at jeg i 1942 som politisk fange i Gestapos hovedkvarter i Berlin kom til at dele cellen med to førende tyske kommunister, Heinrich Rau og Franz Dahlem.

De var gode kammerater, og jeg blev ven med dem — allerede dengang spåede de, at Tyskland ville blive delt i øst og vest, og at de ville blive førende i øst. „Gå over til os“, smilte Rau, „så skal vi nok sørge for dig — i den stat vi vil opbygge —“. Hvordan skulle staten se ud? — „Et gnidningsløst fungerende maskineri, passet af kommunistiske ingeniører“.

Det lykkedes for Rau og Dahlem at slippe levende fra nazismens fængsler og lejre — Dahlems ærgerrighed var at blive førstemand i øst; men det blev nu Ulbricht — hans rival — og Dahlem blev

efter første hurtige advancement degraderet til en uriaspost; nemlig at være tilsynsførende med studenterne! Men Rau har kunnet holde stillingen indtil i dag — som stedfortrædende minister — præsident og handelsminister. De frie jurister i Vest-Berlin antager, at Rau er nærmeste emne til at erstatte Ulbricht, hvis denne skulle miste russernes bevågenhed. Rau er den mindst plettede af alle kommunistledere i Østtyskland — og derfor også den mindst forhadte iblandt befolkningen.

Fornylig fik jeg invitation af den gamle fangekammerat, Rau, til at besøge ham og den „tyske demokratiske republik“ — han lovede mig frit lejde og endda til-ladelse til at fotografere. Var det ikke livets store chance til at se min slægt i Guben igen — efter tredive lange år? Til at gentage barndommens drømmerejse til Leipzig og Dresden og langs Elbenfloden til Schandau? Jeg slog til.

★ Fangen blev handelsminister

En skønne dag stod jeg i Øst-Berlin foran handelsminister Heinrich Rau; han var grånet, men spændstig og levende, som jeg havde ham i erindring. Fra hans vindue kunne vi se ned til det sted, hvor vi havde siddet i Gestapos kælderfængsel. Ja, tiderne skifter. Jeg så længe på den gamle kammerat, da han ivrigt fortalte om alt det store, de var ved at bygge op i øst — om fabrikker i folkeveje, om arbejderne begejstring, ungdommens ildhu, om deres nationalarmé og hans syn på Nato og os. „Danmark er det mest genstridige land, hvad handel angår“, sagde han, „og jeg ved, det er intriger fra bureaukратиets side hos jer. I er i U.S.A.s sold.“

Jeg spurgte ham, om Hitler ikke ville have sagt det samme — om der i det hele taget ikke var mange lighedspunkter: det hemmelige politi, ensrettet presse, stats-

ungdom og, sagde jeg: „Husker du, hvordan vi gjorde nar af nazisternes folkeafstemninger? De fik 92 % af alle stemmer — har I ikke fået 99,2 %?“ Rau så alvorligt på mig. „Du kender ikke vort valgssystem.“ Nej, hvordan var det? „Vi har flere partier — også ikke-kommunister kan stilles op. Enhver kandidat ligefrem hudflettes af befolkningen moralsk og politisk, før de godtager ham.“ — I havde kun een stemmeseddel. — „Ja, men med navne af alle retninger.“ „Har I også et parti, der går imod kommunismen som det endelige mål?“ Så kom svaret, der overflødiggjorde diskussion: Folket vil aldrig tillade, at der opstilles kandidater, der er imod folket. Det ville være ulogisk til det afsindige!

Vi var endnu mere uenige, end vi nogen sinde havde været før i Gestapos kælder. Der var vi dog i det mindste enige om eet: Hitler skal væk! Men i dag var der en afrund imellem os, så jeg fortrød rejsen. „Hvad med dr. Linse?“, spurgte jeg, „lederen for de frie jurister, der for tre år siden blev slået ned i Vest-Berlin og kidnappet.“ Aldrig før har kommunisterne indrømmet deres andel i ugeringen. Rau svarede: „Vi har gjort det. Han var amerikansk spion.“ Vor diskussion blev ophidset, da Rau forsvarede Nasser, der beskæftiger tidligere SS'er. „De vil aldrig blive forrædere overfor ham“, sagde ministeren, „for begge har fælles fjende: englænderne og jøderne.“ Og til sidst sagde han: „Du må rejse frit i vort land — så vil du se, jeg har ret: Vi er ved at opbygge et lykkeligt samfund.“

★ Der findes kun den partiprægede læsning

En mærkelig fornemmelse: atter, som i barndomstiden, på de tyske bummeltogs træbænke — og toget tøffer igennem uendelige fyrreskove — med deres sandede veje, hvor luften står stille i en lugt af svamp, harpiks og rådne nåle. Menneskene så trætte ud, især kvinderne. Der var aldrig bare så meget som tilbøj til flirt, et lille smil, en kåd bemærkning. Man læste gamle ti-øreshefter, der forlængst ikke mere er i handelen; der var snavsede blade, gulnede, plettede brochurer med årstallene fra før krigen — noget man havde gravet frem af gamle skuffer. For i Øst-Tyskland findes der ingen let læselig brugslitteratur undtagen den partiprægede — bøger er ellers bil-

<p>Den gamle købmandsgaard KNUD THOMSEN   Brødregade 25   Randers</p>
<p>ANTHON JENSEN   Houmeden 7   Randers</p>
<p>Chr. Rasmussen's Møbeletablissement A/S   Vestergade 14   Randers</p>
<p>CHAS. MORTENSEN   Sejl — Flag — Telte   Telefon 529   Randers</p>
<p>ANTHON NIELSEN A/S   Middelgade 11   Randers</p>
<p>VESTERPORT KONDITORI   Randers</p>
<p>LAKSØ   Randers Automobil-   & Cyklelakereri</p>
<p>JYDSK ANDELS-   FODERSTOFFORRETNING   Randers</p>
<p>CHR. ANDERSEN   Entreprenør   Randers   Tlf. 2686</p>
<p>ZONE-REDNINGSKORPSET   Randers</p>

<p>KINO PALÆET   Randers</p>
<p>HOTEL RANDERS</p>
<p>HARDER & GRUNDTVIG   Randers</p>
<p>RANDERS KUL-KOMPAGNI A/S</p>
<p>Aktieselskabet RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK</p>
<p>I/S SOFUS NELLEMANN   Autoriseret Ford-forhandler   Strømmen 27 — Tlf. 3232 — Randers</p>
<p>RANDERS ANDELS SVINESLAGTERI</p>
<p>VOGNFABRIKKEN SCANDIA A/S   Randers</p>
<p>NIELS BACH   Kristrupvej 28 — Telefon 1115 — Randers</p>
<p>CHR. BIRK   Urmager — Randers</p>
<p>VILH. NELLEMANN A/S   Automobilforretning — Randers</p>

G. FALBE-HANSEN A/S
Randers

lige, især klassikerne; pornografi eller underlødige læsning findes ikke — men det, den jævne mand læser i stil med vore kulørte blade, er derovre tendenslitteratur; så flygter man hellere til forældrenes litterære relikter.

Meget hurtigt konstaterede jeg, at atmosfæren er den samme som i hitler-tiden: man begynder en forsigtig samtale for at famle sig frem til den anden. Fatter man mistro, så hytter man sig, og samtalen glider ud i intetsigende fraser — men så snart de opdager, at man er en af deres, taler deres sprog, vover en lille underfundig bemærkning — så er det, som en indædt vrede bare har ventet på at få afløb — og sikken et afløb! Jeg var tit bange på mine medrejsendes vegne, beundrede deres frimodighed, skræmtes af den psykiske nød, jeg blev vidne til.

★ Kommer I for at befri os?

„Er det sandt, at krigen snart kommer?“, spurgte de så tit; for aviser og radio fremmaner dag for dag et nært forestående overfald vestfra. „I er rustede, hvad? I kommer for at befri os?“ Den del af deres propaganda ville de så gerne tro på. Jeg måtte skuffe dem — så blev ansigterne lange. „Vi tænkte det nok, at I overlader os til vore magthavere. Siden oprøret 1953 og siden Ungarn ved vi det. Vi indstiller os på det“. Og det gør de — ved at spille komedie. Det har altid været de svages, de underlegnes våben: forstillelse. Jeg har aldrig truffet så gode skuespillere som i Øst-Tyskland: de lever på dobbeltspor, som de selv udtrykker sig: zweigleisig.

Men skuespilkunsten, den virkelige skuespilkunst, står ualmindelig højt i den tyske demokratiske republik — både hvad scenen og forfatterne angår. — I Leipzig overværede jeg Orffs opera: „Die Kluge“. Fjernsynet var mødt op — og før forestillingen begyndte, bad regissøren publikum — af tekniske hensyn — at tælle til ti, før de ville klappe, for at teknikerne ved deres lydoptagelse kunne foretage de nødvendige omstillinger. Tilskuerne var veldisciplinerede — og dog skete der en beklagelig fejl. Det var også umuligt — hvem i en diktaturstat kan dy sig, når der fra scenen lyder ord som disse: At bo i et land, hvor man frit kan tale, må være et skønt land! Jublende bifald — midt under spillet — og fjernsynsudsendelsen! Mon dette her med de

ti sekunder ikke var et påfund af den ængstelige regissør? Jeg mindedes samme øjeblik en forestilling i „Volksbühne“ under Hitler — der skete nøjagtigt det samme, da der i Schillers stykke „Don Carlos“ lød ordene: „Sir, giben Sie Gedankenfreiheit — Herre, giv os tankefrihed“.

Jeg besøgte en lille boglade i Leipzig; den var endnu i privateje; døren gik uafbrudt, der var en uendelig strøm af kunder — men, desværre, forretningen kunne ikke efterkomme deres ønsker; atter og atter måtte ejeren sige: Har vi ikke, kan vi ikke skaffe. Man forlangte religiøs litteratur, romaner af moderne vestlige forfattere, Guardini, Rilke, Bergengruen — og dog var der bøger nok, endda gode bøger fra østtyske forlag. „Men se“, sagde indehaveren til mig, „når mennesket er i nød, griber det til salmebogen, biblen og teologiske værker: det, der er eftertragtet, går til statsdrevne forretninger; vi får levningerne. Desuden havde jeg forlængst opgivet, hvis min kone og min søn ikke hjælper til her; der er loft over de lønninger, vi private må give vore ansatte — statens handelsorganisationer derimod må gerne betale til deres folk uden begrænsning.“

Således er der mange måder at kvæle det private initiativ på — og samtidig at bevare et skin af frihed!

Leipzig er jo stadig boghandelens by — og virkelig eksisterer der endnu private forlæggere. Hvorfor ikke? Man lever jo i en stat, der officielt levner frihed

for alle! Et lille forlag havde lige fået lov til at bringe et to binds værk om kristelige spørgsmål — det blev revet væk fra diskene. Forlaget bad om trykettilladelse til andet oplag: det blev givet, men kun for andet bind — som man nu ser stående på alle reoler i bogladerne. En anden havde fået lov at trykke — men så nægtede myndighederne tildeling af klister til bogbinderen. En tredje viste mig en doktordisputats på et indviklet teologisk emne: han måtte gerne trykke omgående så mange eksemplarer som muligt. Jeg forundredes — men han smilte: Denne bog sendes til alverdens biblioteker. I New York vil man læse: trykt i Leipzig. I øst! Og et teologisk emne. Så kan det jo ikke være så slemt, hvad man fortæller . . . !

Jeg boede på byens største, statsdrevne hotel. Da jeg rakte tjeneren mit kuponhefte til udlevering af gratis mad, spurgte han, hvor jeg kom fra. Danmark — så var alt godt. Et drømmerige. — Jeg bestilte et beskedent måltid. „Hvorfor dog?“ hviskede han. „Begynd med denne ægte skildpaddesuppe — De har det gratis, og jeg får 5 % af staten. Lad den bare betale —!“ Han kendte hver enkelt, der kom, ved navn — „partiets bureaukrati“, sagde han, „men De vil aldrig se en jævn arbejder her!“ Det skal De komme til — svarede jeg — og inviterede to af mine venner; men de nægtede og undskyldte sig. „Vi ejer ikke et sæt tøj, der ikke krøller!“

Den gamle kunstby Dresden eksisterer

De kunne fra vinduet se over på fængselet med Gestapos fangekælder.

Chr. Kjærgaard

Aktieselskab
NØRRESUNDBY

K. RØGILD

Nørre Uttrup Lervarefabrik
Nørresundby - Tlf. Aalborg 2 23 41

PETERS VÆRK

Nørresundby

**LINDHOLM RØR- OG
SANITETSFORRETNING**

v/ C. Jacobsen
Nørresundby

AUG. MEYER I/S

Ingeniør-, entreprenør-,
Murerforretning
Nørresundby

FR. RASCH'S STIFTFABRIK

Lindholm - Nørresundby
Tlf. 2 12 11

TECTUM

A. m. b. A.
Durisolfabriken
Lindholm - Nørresundby

**NØRRESUNDBY
STEN- OG BILLEDHUGGERI**

v/ Carl Bløde
Østerbrogade 21 Nørresundby

HENRY O. PEDERSEN

Kolonial - Skibshandel
Nørresundby Tlf. 2 28 88

L. GREGERSEN

Vognmand
Tlf. 1103 Nørresundby

S. A. HAACK

Lædervarer og gaveartikler
Vestergade 2 - Nørresundby

FABRIKEN TECO

Nr. Sundby

KAAS BRIKETTER ^{A/S}

Kaas St.

„AKAFA“ FABRIKERNE

A. m. b. A.
SVENSTRUP

A/S KOSANGAS

NØRRESUNDBY FILIAL

TLF. 2 14 77

CHR. SEHESTED & SØN

NØRRESUNDBY

MASKINFABRIKEN

**„LINDHOLM“
NØRRESUNDBY**

N. C. BACH

H. E. FLEINERT
Edsv. skibsmægler
Nørresundby

NORDJYDSK TERRAZZO I/S

Nørresundby

ARIEL, DKW, HOREX

SALGS-CENTRALEN
Brogade 6 Nørresundby

LOMBORGS PLANTESKOLE

Granhøj v. Aalborg

JENS M. JENSEN

Tlf. 2 46 67
Lindholm pr. Nørresundby

ARRO PLASTIC A/S

Lundby

FJORDVANGS RADIO

Lindholm pr. Nørresundby

K. WOHLERT FISCHER

Isenkram Nørresundby

RICHARD MADSEN

Bager & conditori
Hals

ikke mere; hvor Prager Strasse en gang boltrede sig med store forretningsvinduer og trængsel på gaden, ligger der nu en åben mark; hist og her skimtes buer, kirker, monumenter, men alle sønder-skudte; deres ruiner ligger i et hav af murstensbrokker som skeletter af fortids-uhyrer. Der er bygget et nyt Dresden — i en tung, moskvapræget stil med masser af små vinduer, buede søjlegange og forloren pynt på facaderne. Men Rafaels madonna er der igen: den genopbyggede Zwinger — ligeledes alle andre malerier, som russerne har givet tilbage og endda restaurerede! Og skibene sejler stadig til saksisk Svejts — og stadig smiler en ubekymret natur med grønne skrænter, stejle klipper, hyggelige landsbyer. Der er dog ingen, der har tid til at sejle — undtagen gamle rentiers — og dem er hjuldamperen overfyldt med. Oldingenes skib! Det samme billede også i parkanlæggene: de er tomme og forladte: folket arbejder — også kvinderne — og de, der har fri, er simpelthen for trætte til en spadseretur.

★ De arbejder hårdt

De arbejder hårdt — døgnet rundt i treholdsskift: der er jo mærker på levnedsmidler endnu — og det er billigt at købe mærkevarer. Men efter de østtyske husmødres udsagn slår de ikke længere til end højst 12 dage — så køber man uden mærker — og femdobbeltså dyrt: et pund smør 10 mark! Så må hele familien arbejde — for det daglige brød — og børnene sendes til de kommunistiske hjem!

I Bad Schandau kan man — som fagforeningsmedlem — holde billig ferie; jeg slentrede rundt i de smukke, krogede gader; overalt så man transparenter med de vante slagord, ingen læste. Der var dog eet sted ikke langt fra kirken, hvor en eller anden standsede — ved et opslag, der i det ydre lignede de andre. Der stod: Vi har gennemforsket atomets hemmeligheder, men glemte bjergprædiken. Overalt lagde jeg mærke til, at kirkerne fyldtes ganske anderledes end i Vest-Tyskland eller i Danmark — er man blevet from igen? spurgte jeg en præst. „Måske“, var hans svar. „Det er jo netop de unge, der kommer — og adskillige gamle, der før aldrig har sat deres ben i en kirke. Her er det eneste sted, hvor de ikke hører propaganda.“ De unge kommer — selvom staten gør

alt for at vinde dem. Der er gratis studium — for alle — også teologerne; man vil opdrage sig taknemmelige statsborgere og på den måde, som en universitetsdocent udtrykte det, pacificere de modstridige protestantiske præster. Der hører dog idealisme til at være præst i øst; menigheden betaler dem — og lønnen bliver næppe mere end 500 mark. Og alligevel: der er masser af teologi-studerende.

★ Staten gør alt for de unge

Jo, staten gør alt for de unge. Det lagde jeg mærke til, da jeg endelig nåede Guben, feriebyen fra barndomstiden — slægten var der endnu — og mange flere, som jeg aldrig havde set før — nevøer og niecer. De havde forladt deres gamle bydel på den anden side Neissefloden, der nu hører til Polen — hvor forøvrigt også Wilhelm Pieck, Øst-Tysklands statspræsident, er født. Til ære for ham har man bygget en prægtig skole i Guben, der blev til ved en lille smule hastværk; den skulle jo være færdig til hans 75 års fødselsdag. Man satte panelerne ind, før de var helt tørre, så træet nu er ved at slå sig. Den unge sympatiske rektor viste mig rundt — klasseværelserne var pyntet med portrætter af kommunistførere — også et alter var der med røde flag og et Leninbillede. „Vi vil opdrage vore unge til tekniske specialister“, forklarede rektor. „Det polytekniske menneske er vort mål! Mennesker, der sætter alt ind for staten — for vi er idealister!“ Vi talte frem og tilbage, og han fortalte, at han som ganske ung havde været soldat i Odense. „Jeg beundrede danskerne“, sagde han. „Mens hele verden brændte, gik de og smilte — og lod som ingenting, når vi fra værnemagten teede os hysteriske. Gid jeg havde recepten, hvordan man opdrager et folk således.“ Jeg gav ham recepten. Han skubbede nemlig en gæstebog hen til mig — og jeg skrev: Frihed er det bedste ord, som på jorden findes.

Han læste, gav mig hånden og sagde: „Så er vi jo på samme linie; det mener vi kommunister også“. Han var forøvrigt overbevist om, at de fleste unge stod bag ved hans idéverden — ligesom Rau er overbevist om, at folket godkender hans regering.

Men i samtale med de unge hører man stadig samme omkvæd: vi vil gerne tage vor eksamen — derfor lever vi på dob-

beltspor. Med andre ord: De gør det samme, som deres forældre gør, når de vil frem i livet: De hykler som jordens bedste komedianter.

En af de mange opslagstavler mindede mig også om nazitiden. Der så man navne på en række mærkelige ungdomsgrupper — så som forening for ornitologer, akvarievener, fotokreds, unge lystfiskere, frimærkesamfund og lign. Der findes nemlig kun to slags foreninger for de unge: den politiske statsungdom og „videnskabelige“ foreninger, der kan nøjes med politisk skoling fire gange om året. Da det for en vennekreds er for farlige uorganiseret at gå på skovtur, tilslutter man sig hellere en forskningsgruppe for fuglestemmer frem for at gå ind i F.d.j. (frie tyske ungdom) — ligesom under Hitler, da vi prøvede at slippe for medlemsskab i statsungdommen ved at gå ind i ob-skure hjemstavns-, kaninavl- og koloni-haveforeninger!

En gang kørte en gammel opelvogn op foran min bopæl, og driftslederen på en af de „folkejede“ fabrikker indbød mig til en lille rundtur i omegnen. Han var en mand i sin bedste alder med kone og børn, partimedlem og lejer i et af de nyopførte huse. Det varede ikke længe, så blev han meget interesseret i at høre om forholdene i Danmark — og da han opdagede, at jeg ikke kom som repræsentant for det kommunistiske parti, betroede han mig med et suk: „Det hele går ad hekkenfeldt til.“

★ De driver arbejderne over i den modsatte lejr

Jeg har været marxist — men sådan, som de gør her, er det bare at drive arbejderne over i den modsatte lejr. En privatmand kunne aldrig udbytte og tvinge os på den måde, som den totalitære stat gør.“

Vi nåede igennem de tungsindinge fyreskove, hvor vi som børn havde samlet svampe, ud til de langstrakte engdrag ved Oderfloden — jeg lyttede kun med et halvt øre — det var jo hjemstavnen, en tabt og udpint hjemstavns, jeg så igen; hvad jeg hørte var sorg og bebrejdelser, mismod og fortvivlelse.

Bilen stønnede op ad en bakke; jeg kendte den og udsigten derfra over uendelige vidder. Men hvilken overraskelse!

Hotel Phønix

AALBORG

A/S S. P. RADIO

Rymsgade 38
Aalborg
Telefon 3 09 99

BOSTON

AALBORG

GENSIDIG DANSK
LIVSFORSIKRINGSFORENING

FREMTIDEN

AALBORG

UTZON & OLSEN
Statsaut. skibsmæglere
Aalborg

„RIDDERSALEN“

Vesterbro 73 Aalborg

HANS NIELSEN

Damefrisør
Bispensgade 17 Aalborg

A. HANEFELD-MØLLER

Jyllandsgade Aalborg

AALBORG HALLEN

A/S HAVNEMØLLEN

AALBORG

A/S AALBORG RUTEBILSTATION

Aktieselskabet
DE SMITHSKE
JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER

A/S BRØDRENE BENDTZEN
(AALBORG TRÆLASTHANDEL)

AAGE CHRISTENSEN
SPEDITION — BEFRAGTNING

AALBORG

LANDBOSPAREKASSEN I AALBORG

AKTIESELSKABET
AALBORG NY DAMPMØLLE

AALBORG DISKONTOBANK A/S

LANGE & UNMACK A/S
AALBORG

ZONE REDNINGSKORPSET
Aalborg

TURISTHOTELLET
Aalborg

HARALD NIEMANN
Blomstergartneri
Telf. 2763 Aalborg

AALBORG AMTS
ANDELS-
SMØRSALGSFORENING

Nede i flodmarskene lå der en by, jeg aldrig havde set før — med rygende skorstene og firskårne malmværker — en kaserneagtig by med præjsisk ensrettede gader, de typiske små vinduer, de tunge, indadvendte facader. På et vejskilt stod „Stalinstadt“. „Byen blev bygget i løbet af seks år — en gennemtænkt 'planby'“, forklarede driftslederen. „Med skole, hospital, teater, biograf, kulturhus og café.

Da Ulbricht indviede byen, sagde han: „Her skal der aldrig rejses et kirketårn — i arbejdernes egen Stalinstadt“.

Vi standsede ved en åben mark, og driftslederen pegede mod et skur — det lignede en flygtningebarak; der stod også et lille tårn, sammmentømret af byggepladsernes tilfældige vraggods. Arbejdernes egen kirke — de byggede den natten efter Ulbrichts tale.

LAD OS FÅ DET SAGT . . . OGSÅ 14 ÅR EFTER!

Overlærer O. J. Leth, Sorø private Realskole, har trukket sig tilbage „før tiden“. I et interview har Ringsted Folketidende spurgt:

— Hvorfor?

Og overlæreren svarer:

— Lad os bare få det sagt . . . Det kan ikke siges for tit, hvordan vilkårene var under besættelsen. Tyskerne tog mig på sengen en oktobernat i 1944 og slæbte mig med sig. I timevis slog de mig. Der stod en soldat foran mig, og hans knyttede næver gik mod mit ansigt og krop så forfærdende monotont. Så ramte han mig på struben. Jeg mistede stemmen. Han ramte mig på ørene og . . .

Overlærer Leth havnede i Dachau,

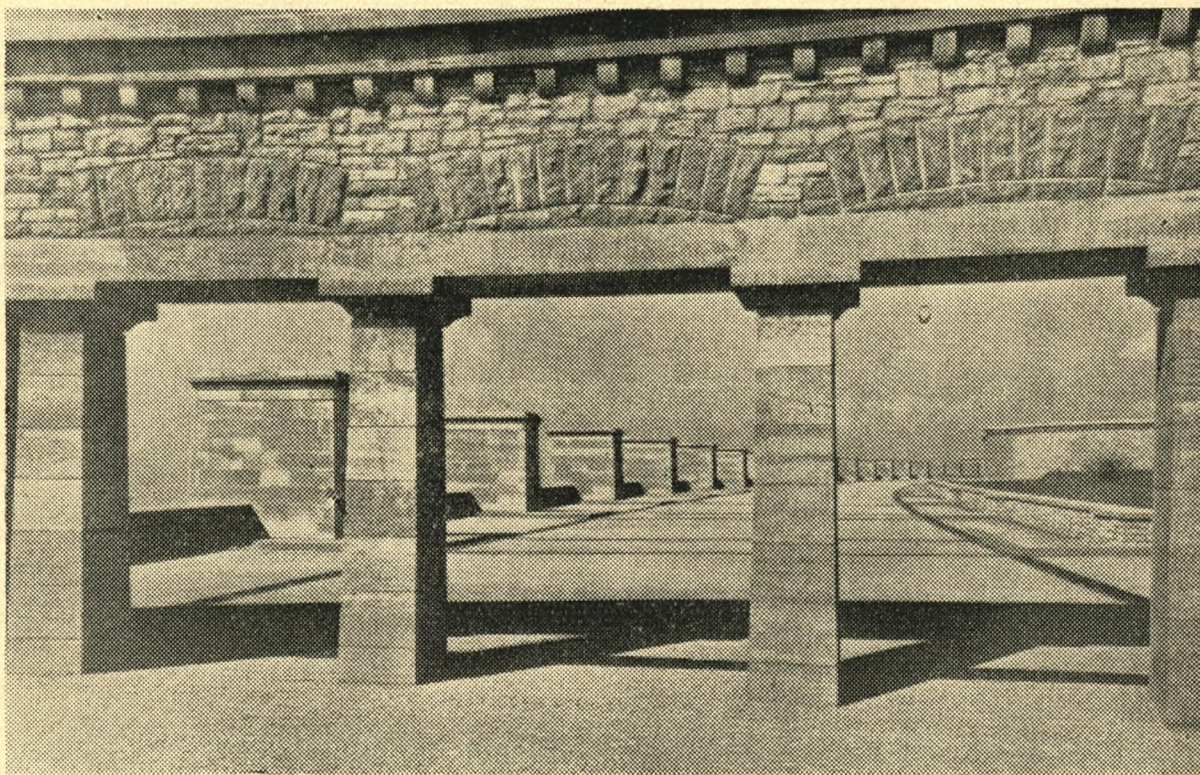
uden at tyskerne havde fået noget at vide. Han var fysisk nedbrudt, men fik alligevel påtegningen „arbejdsduelig“ og blev sendt på oprydningsarbejde. De hvide busser reddede ham omsider, og han blev sendt til Sverige. Lægerne gengav ham stemmens brug, men den blev aldrig den samme som før, og det blev hørelsen heller ikke.

— For at kunne undervise, må man have stemme, siger Leth, og hørelsen kan man da heller ikke undvære. Det sidste års tid har slidt for hårdt på begge dele, og jeg er som oftest kommet dødtæt hjem.

Under sådanne vilkår har jeg — i samråd med min læge fra krigens tid — fundet det bedst, at jeg går af. Jeg ville gerne have fortsat, men . . .

☆

Buchenwald-mindeparken indvies

I dagene 12.—19. september foretages indvielsen af den nye mindepark i den tidligere nazistiske k-z-lejr Buchenwald. Mindeparken er anlagt på skrænten af Ettersberg ovenover byen Weimar. Ad en allé føres man til den tidligere lejrindgang og til krematoriet forbi tre massegrave og nogle granitblokke, en art stiliserede varder, der bærer 18 landes navne. Den 350 meter lange nationernes vej er en virkelig pompøs løsning på den vanskelige opgave at give hver nation sit eget mindesmærke i det store mindesmærkes ramme. På hver varde brænder en flamme.

Det forlyder, at 190 danskere deltager i højtideligheden; men den danske Buchenwaldklub, hvilket vil sige politiets 1900 mand, har dog ikke modtaget nogen indbydelse.

Vaarst Savværk
& Trævarefabrik A/S

THUEN
AALBORG

I. P. Jensen & Co.
AALBORG

A/S GULD- OG SØLVSMED
N. J. ØRSNES
Algade 67 Aalborg

TAGE OVERGAARD
Manufaktur
Bispensgade Aalborg

„NO NAME“ I/S
Bispensgade Aalborg

BERTHA HUPFELDT'S EFTF.
JØRGEN MORTENSEN
Bispensgade 15 Aalborg

V. SLOTT
Frukt en gros
Danmarksgade Aalborg

AALBORG STIFTSTIDENDE

ERIK EMBORG
AALBORG — TELF. 2 92 55
DENMARK

M. KRAGELUNDS FABRIKKER
Aalborg

L. K. KRISTENSEN & SØN
Radio - Fjernsyn - Cykler og knallerter Aalborg

N. K. STRØYBERG & CO's EFTF
Aalborg

JUL. JACOBSEN
Indeh. Munch Vesterby
Aalborg

ANDELSBANKEN A. m. b. A.
AALBORG-AFDELING

H. THORND AHL
AALBORG

SMEDS BUS LINIER
AALBORG — NØRRESUNDBY

SAGFØRER AUKTIONERNE
Borgergade 6 — Tlf. 2 51 31 — Aalborg

J C. ESPERSEN & SØN
AALBORG

CITY-BIO
Aalborg Telefon 3 33 70

CARL CHRISTENSEN & CO.
v/ C. W. Obels Plads Aalborg

26/6.

Danske frihedskæmpers tilpasningsvanskeligheder

I „År 13 efter Hitler“ i den svenske radios program 2 kl. 19,30 i aften behandles danske frihedskæmpers tilpasningsvanskeligheder og andre problemer efter freden. Udsendelsen er tilrettelagt af Fritiof Haglund, og den indeholder interviews med flere tidligere danske modstandsfolk, hvis syn på udviklingen skal være præget af stærk bitterhed.

Det svenske program 2 udsendes kun på FM. Derfor er det begrænset, hvem der kan opfange det i Danmark, men det skulle i hvert fald gå fint igennem til FM-modtagere på øst-siden af Sjælland fra stationerne i Helsingborg, Malmø og Hørby.

28/6.

JØDE PÅ TYSK FRIMÆRKE

På et nyt vesttysk frimærke ses Leo Baecks karakteristiske ansigts-træk. Leo Baeck, som engang var en prominent rabbi i den mosaiske menighed i Berlin, var en af Hitler-regimets tapreste modstandere. Han afstod fra et tilbud om asyl i Amerika og valgte at stå racekampen i Tyskland igennem til den bitre ende.

Ved sit eksempel blev han til stor hjælp for sine forfulgte racefæller. Til sidst blev han sendt i koncentrationslejr. I denne nazistiske dødslejr omkom over 49.000 af fangerne. Leo Baeck var mellem de 700, der overlevede.

1/7.

Tre KZ-bøddler tiltalt for mord på 11.000 fanger

Statsadvokaturen i Bonn har nu afsluttet anklageskriftet mod de tre tidligere SS-opsynsmænd i KZ-lejren Sachsenhausen, Gustav Sorge, Wilhelm Schubert og Martin Knittler, der er tiltalt for meddelagtighed i mord på ca. 11.000 fanger. Retsmødet finder antagelig sted i slutningen af september.

Anklageskriftet omfatter 500 sider og giver et indblik i et af de mørkeste kapitler i nazismens historie. De tre anklagede, der i dag er mellem 41 og 45 år gamle, herskede i årene 1935—42 praktisk taget over liv og død i den berygtede KZ-lejr.

Alene i tiden 1. september—15. november 1941 blev der her myrdet ikke færre end 10.800 russiske fanger ved hjælp af et nakkeskudsanlæg, der var

camoufleret som et måleapparat. Anklagemyndigheden vil forsøge at bevise, at ordren til henrettelsen af de russiske krigsfanger blev givet af Hitler personlig.

3/7.

Tre politiske fanger løsladt i Danmark

Tre fanger, som var dødsdømt for forbrydelser under besættelsestiden, men som senere blev benådet til livsvarigt fængsel, er i disse dage blevet løsladt efter en ny benådning. Tilbage i de danske fængsler er herefter 18 fanger, der har fået deres dødsdomme ændret til livsvarigt fængsel.

Det er hensigten, at de alle skal benådes og løslades i løbet af nogle år. De tre benådnings er foretaget efter de retningslinier, der har været fulgt i de senere år. Sagerne er blevet forelagt anklagemyndigheden, den domstol, der har dømt i sagerne, den psykiatriske sagkundskab samt regeringen. Blandt de senest benådede er ingen af de særligt berygtede fra besættelsestidens forbrydelser.

4/7.

Bøddlen fra KZ-lejren idømt livsvarigt strafarbejde

Den berygtede blokleder fra Buchenwald koncentrationslejr, Martin Sommer, er ved retten i Bayreuth (Vesttyskland) blevet idømt livsvarigt strafarbejde for at have dræbt 25 fanger ved giftindsprøjtninger. Der var rejst påstand om, at Sommer havde 53 mord på samvittigheden, men da 20 vidner var afhørt, afbrød retten videre forhandling og afsagde dommen. Anklageren havde krævet Sommer idømt 25 gange livsvarigt fængsel.

8/7.

Dansk mindsten i Hälsingborg flyttes

Som tak for den indsats, der blev gjort fra svensk side for at hjælpe danske flygtninge illegalt over Sundet, skænkede flygtningene kort efter befrielsen en mindsten. Den blev hugget af kunstneren Harald Isenstein — og har hidtil været placeret i Stadsparken i Hälsingborg. Nu er det meningen at flytte mindstenen op til rådhuset på det store havnetorv, hvor stenen vil blive anbragt sammen med to andre mindsten fra besættelsestiden, den norske og den danske brigades tak. Mindstenen vil her hver eneste dag blive set af de mange tusinder, som rejser frem og tilbage mellem Danmark og Sverige

15/7.

Nordahl Grieg-værelse

På 4. maj kollegiet i Aalborg indrettes nu et mindeværelse for den

norske digter Nordahl Grieg. Værelset indrettes for en gave fra Aalborg værft på 5000 kr., og dermed indføres det første norske navn mellem de mange mindeplader fra frihedskampen, som kollegiet rummer.

17/7.

Den enkeltes frihedskamp

De frihedsgoder, som besættelsen viste os værdien af, da de blev os berøvet, er stadig udsat for fare. Den tekniske, økonomiske og politiske udvikling har i en lang periode modvirket dem og skabt en centralisering af magten, medens den enkeltes indflydelse på samfundsanliggender, erhvervs- og privatantagender, er blevet reduceret.

Denne tendens er farlig for menneskelig udvikling og for økonomisk fremgang, men heldigvis synes der også at være kræfter som nødvendiggør, at ansvar og medbestemmelse ret igen spredes. Hvordan støttes denne tendens? Herom handlede direktør Viggo Villadsens foredrag i dag.

21/7.

Tysk modstandsmand i Mindelunden

Den kendte tyske modstandsmand, Arnold Seipel, der er formand for den tyske organisation af modstandsfolk, besøger i disse dage Danmark og nedlagde i går en krans i Mindelunden i Ryvangen. Han blev første gang arresteret i 1933 for sin modstand mod Hitler og har i alt siddet 8 år i tyske fængsler og koncentrationslejre.

5/8.

Et flag på Fanø vakte forargelse

I sommerhuskolonien ved Rindby på Fanø har man i de sidste dage været forarget over en tysk familie, som uden for det sommerhus, den har købt, flagede med det tyske flag. Forargelsen blev så stor, at der indgik anmeldelse til politiet, som i dag har foranlediget, at flaget blev fjernet.

Flagningen med det tyske flag skyldes tilsyneladende i dette tilfælde uvidenhed. Den tyske husejer beklagede og fjernede øjeblikkelig flaget, da han fik henvendelsen fra politiet — men samtidig oplyste han, at han har boet i huset de sidste to somre og har flaget, uden at nogen har protesteret. Flagnings med udenlandske

LOCKEYS

Reklamebureau og
klichéfabrik
AALBORG

NY TID

Aalborg

KROGHS PAPIRLAGER A/S

Aalborg

INGV. TOFT & SØN

Maskinsnedkeri & listefabrik
Søndergade 14 - Aalborg

Aktieselskabet

F. HESTBECH & CO.

Aalborg

KONDITORI-HJØRNET

Aalborg

**ZIMA
AUTO-ELEKTRO**

Aalborg

Tlf. *3 15 55

LEO AAGAARD

Guldsmed

Urbansgade 22

Aalborg

RIKARD L. HANSEN

Maskinfabrik

Ryesgade 40

Aalborg

AALBORG STANSEVÆRK

Ryesgade 47 — Aalborg

Telefon 3 46 59

CARL PEDERSEN A/S

Holbergsplads

Aalborg

NOVEJFA

Nordisk Vejmateriale-fabrik A/S
Aalborg

H. ULF NIELSEN

AKTIESELSKAB

AALBORG

H. RIEKEHR & SØN

ØSTERBRO — AALBORG

KILDEN — AALBORG**HOLLES KONDITORI**

AALBORG

NORDJYDSK COLD STORES A/S

Telefon 2 83 66

Aalborg

PEDER P. HEDEGAARD

Aktieselskab

Nørresundby

BOLETTE

Bispensgade

Aalborg

N. P. NIELSEN

GULDSMED OG JUVELER

Bispensgade 1

Aalborg

P. LINDHOLM & RYØ

Nytorv

Aalborg

I/S C. M. NIELSEN

Trælast og bygningsartikler

TLF. HOU—HALS 8

HOU PR. ULSTED

flag må kun ske efter statsministeriets tilladelser — finske, islandske, norske og svenske flag er dog undtaget fra denne regel.

8/8.

Ind — og ud — og ind igen

Den tidligere SS-general, Sepp Dietrich, begyndte i går afsoning i Landsberg fængslet af en dom på 18 måneder for sin deltagelse i blodbadet mod SA-føreren Röhm og dennes tilhængere natten til den 30. juni 1934.

Dietrich vender tilbage til Landsberg fængslet knap tre år efter, at han blev løsladt fra det. Han fik den gang eftergivet resten af sin straf på 25 års fængsel for krigsforbrydelser. Denne straf var han idømt ved en amerikansk militærdomstol som chef for den SS-afdeling, der i 1944 nedskød 142 ubevæbnede amerikanske fanger i Malmedy.

Straffen, han nu er begyndt at afsone, blev han idømt ved en tysk domstol i fjor. I mellemtiden er Landsberg fængslet overdraget til de tyske myndigheder, og Dietrich får selskab af tidligere feltmarskal Schörner, der i mandags begyndte at afsone en straf på 4½ års fængsel for manddrab.

Schörner dømtes i oktober ved en tysk domstol for disciplinær nedskydning på stedet af soldater, der var under hans kommando i krigens sidste dage. Han blev løsladt fra russisk fangenskab i 1955.

10/8.

SS-læge flygtet

Den tidligere SS-læge Hans Eisele er ifølge meddelelse fra pålidelig kilde flygtet fra Cairo.

Den vesttyske regering anmodede for kort tid siden Den Forenede Arabiske Republik om at udlevere ham, fordi vidner under en krigsforbrydelsesproces i Vesttyskland havde anklaget ham for massemord under hans virksomhed som læge i koncentrationslejren i Buchenwald. Han unddrog sig arrestation ved at flygte til Ægypten.

12/8.

KZ-læge frataget retten til at praktisere

Den slesvig-holstenske indenrigsminister, dr. Helmut Lemke, har i går

frataget den kvindelige læge, dr. Hertha Oberhäuser, retten til at praktisere.

Dr. Oberhäuser er blevet dømt for under krigen at have foretaget eksperimenter på kvindelige fanger i koncentrationslejren Ravensbrück. Hun blev idømt 20 års fængsel ved en krigsforbryderproces i Nürnberg 1947, men blev løsladt i 1952 og har senere oparbejdet en lille praksis i Stocksee ved Kiel.

— — —

De tyske lægers organisation har udsendt en erklæring, hvori de tager afstand fra de forbryderiske eksperimenter på mennesker, som blev foretaget af et umenneskeligt regimes håndlangere. I erklæringen nævner lægerne den flygtede kz-læge dr. Eisele, dr. Plaza og fru Oberhäuser.

De tyske læger oplyser, at de først blev bekendt med beskyldningerne mod Eisele gennem beretningerne fra Sommer-processen, en noget besynderlig påstand, bemærker Information, eftersom Eisele og hans forbrydelser er beskrevet i professor Eugen Kogons „SS-staten“, der udkom allerede i 1946.

13/8.

Frihedsmuseets arkitekt død.

En dygtig og afholdt mand indenfor dansk byggekunst, arkitekt Hans Hansen, døde i går, 59 år gammel, efter længere tids sygdom.

Hans Hansen beskæftigede sig stærkt med farvernes betydning i bygningskunsten og bestræbte sig med held for at overbevise sine omgivelser om, hvorledes man ved udnyttelse af grundfarverne kunne opnå bedre resultater end ved at fastholde de traditionelle begreber om bygningsmaling. Hans farveteorier stod deres prøve ved restaureringen af Pantomimeteatret i Tivoli, hvortil han foretog grundige studier af kinesernes farvelære.

Flere af Hans Hansens arbejder kom til at præge bybilledet. Sammen med dr. techn. Chr. Ostenfeld opførte han i 1942 KB-hallen på Peter Bangsvej, og som Frihedsrådets ar-

kitekt kom han til at bygge Frihedsmuseet på Grønningen og 4. majkollegiet på Frederiksberg.

14/8.

I. G. Farben afviser

Likvidationerne for den efter krigen opløste tyske kemiske storkoncern I. G. Farben har afvist erstatningskrav fra 5000 tidligere koncentrationslejr-fanger, der under krigen blev tvunget til at arbejde for koncernen.

16/8.

Hele det tyske folk anerkendte jødepogromerne

Hævder SS-soldaters forsvarere

Forsvarerne for ti tidligere SS-soldater, som ved retten i Ulm står tiltalt for drab på 5502 litauiske jøder under krigen, krævede i aftes frifindelse for samtlige deres klienter. De havde „handlet efter ordre“, fremhævede forsvarer. Anklagemyndigheden har krævet livsvarigt fængsel for massemorderne.

Forsvaret byggede sin afsluttende procedure op i tre hovedpunkter:

1) De anklagede havde handlet efter ordrer, hvis nægtelse kunne have betydet dødsstraf for dem selv.

2) Ingen af de ti havde på det tidspunkt, de foretog nedskydningerne af de litauiske jøder, været sig bevidst, at de foretog sig noget ulovligt.

3) Der mangler fuldgyldigt bevis for, at samtlige ti anklagede personligt har deltaget i likvideringerne, som skete med nakkeskud på kanten af massegrave.

Forsvaret underbyggede yderligere sin sag med henvisning til, at de anklagede på forbrydelsens tidspunkt, i 1942, havde ligget under for en førerkult, som fik hele det tyske folk til at anerkende, at eliminering af alle jødiske elementer var en national nødvendighed. Forsvaret påpegede, at Hitler-tiden havde fostret mange mænd, som den dag i dag kan indtage betydende poster i tysk offentlig liv.

★ Det er en kæmpe-fejltagelse at
★ danne sig teorier, for man har
★ oplysninger. Conan Doyle.

PARK HOTEL Aalborg
I/S ELITZ W. KRUSE Aalborg
PALÆ TEATRET Aalborg
DAMPVASKERIET SOLVANG Aalborg
POUL BANG Aalborg
AALBORG SÆKKELAGER A/S Gasværksvej 46
EXPRESS SHIPPING Klarering - Befragtningspedition Aalborg
MEJER ANTONSEN Nyhavnsgade 12   Aalborg
AALBORG FLØDE IS Skibsbyggerivej 4
„BRUGSKUNST“ A/S Aalborg
CYKLER - SYMASKINER Harald Petersen Nytovr 9   Aalborg
HANDELS TRYKKERIET A. M. Johansen og Søn Aalborg
OVE WRIST Skibsproviantering Aalborg   Tlf. 2 13 47

THYLANDS BANK <i>Hurup</i>	
KATRINE VEDSTED-HANSEN FORSTANDER UNGDOMSSKOLEN ØLGOD	
BETONVAREFABRIKEN „LØVEN“ SKJERN	
AKTIESELSKABET SKJERN BANK	
EL-INSTALLATØR K. MØLLER JENSEN Rækker Mølles El. V. Telefon 28	
RÆKKER MØLLES Korn- & Føderstofforretning Sædding	OUTRUP TØMMERHANDEL Tlf. 26 Einar H. Jensen
AXBØL AUTOFORRETNING A. Nygård - Tlf. 85	SDR. OMME BOGHANDEL
JENSEN & HOLM Aut. elektro installatør Smedegade 13 - Varde	M. NIELSEN Mekaniker Varde

NECESSE EST -- NAVIGARE

Høst og Søns Forlag. 432 sider. Kr. 28.

H. C. Røder:

Da Pompeius i år 56 f. C. skulle sejle korn til Rom og der blæste en frygtelig storm, gik han dog ombord på sit skib og gav signal til opbrud med ordene: Navigare necesse est, vi-vere non est necesse. At sejle er nødvendigt, ikke at leve.

Under den anden verdenskrig var det også nødvendigt at sejle, til trods for, at det var dødsensfarligt.

Da tyskerne besatte Danmark 9. april 1940, lød opfordringen i British Broadcasting Corporation til alle danske skibe og søfolk på havene: Søg allieret havn.

Det gjaldt om, at tyskerne ikke fik forøget deres handelsflåde, og at de allierede til gengæld fik så mange skibe som muligt, der kunne sættes ind i forsyningsstjenesten. Det var nødvendigt for krigens udfald, at der blev sejlet.

Fra den danske radio lød ordren derimod: Søg neutral havn. Det var dog let gennemskueligt fra hvem denne ordre kom.

Da kaptajn H. C. Røder d. 10. april anløb Falmouth havn med sit skib „Tasmania“, blev han opfordret til at tale i den engelske radio til danske søfolk på havene. Kaptajn Røder fulgte opfordringen, og det blev hans stemme, som lød gennem skibenes højttalere og som overbeviste mange danske kaptajner om, at det også var i deres rederes interesse, at skibene gik i allieret tjeneste.

Tolv år efter krigens ophør blev det netop kaptajn Røder, der med sin bog „De sejlede bare . . .“ kom til at sætte danske søfolk et smukt mindesmærke og han skildrer i bogen deres indsats under den anden verdenskrig. Det er historieskrivning og det belyser en side af de 5 bevægede år, 1940—45, som vi hidtil ikke har vidst noget om.

Kaptajn Røder hævder — og med rette — at sømændene var vore første frihedskæmpere. Han medregner også de søfolk, der allerede fra krigens ud-

brud, 3. september 1939 måtte sejle for at klare forsyningerne til Danmark på trods af tyskernes torpederinger af neutrale skibe. De kunne og måtte ikke forsvare sig, men den 9. april forandredes forholdet, og de danske søfolk i „udeflåden“ kunne nu gå aktivt ind i kampen for deres landes befrielse. Også hjemmeflåden og fiskernes skæbne er medtaget i bogen, for også de gjorde deres pligt under farefulde omstændigheder. „De sejlede bare . . .“ er således en samlet skildring af alle vore søfolks indsats under krigen, ligegyldigt om de var for eller uden for „spærringen“.

Inden besættelsesdagen havde tyskerne sænket 29 danske skibe og 367 sømænd mistede herved livet ved disse uprovokerede angreb på neutrale skibe. Da krigen var forbi, havde den kostet os omtrent halvdelen af vor handelsflåde og ca. 2000 sømænd og fiskere havde mistet livet.

Danske skibe og søfolk var med allevægne, i de første år under fremmed flag, efter 23. august 1943 i mange tilfælde under Dannebrog. De sejlede på Atlanten, i Stillehavet, i konvoj på den farefulde Murmanskruite, og de var med i den betydningsfulde invasion i Normandiet.

Foruden beretningerne om de mange krigsforlis og tab, bringer bogen også kaptajn Røders egen Odyssee med „Tasmania“ fra krigens udbrud til 30. oktober 1942, og da den blev torpederet. Bogen spænder fra humor til tragedie, og den er blevet et monument over vore sømænd, der mistede livet ved minesprængninger, torpederinger, forlis og luftbomberdemter langt fra hjemmet.

Efter krigen udtalte daværende udenrigsminister Anthony Eden i en tale i Dansk-Engelsk Selskab i København i 1948: „Ingen ydede en taprere indsats under krigen end de danske sømænd, og jeg lægger vægt på over for Dem at udtrykke Storbritanniens tak for deres andel i den allierede sejr.“

Ja — de danske sømænds store indsats i verdenskrig nr. 2 skal ikke glemmes, og det skal atter slås fast, at de var de første frihedskæmpere, og de fortsatte deres bedrifter gennem

alle krigens år. Disse kendsgerninger skal denne bog hjælpe os stadig at huske på.

OLAV HOLST

Dansk studine og tysk turist havde forskellige opfattelser af „de fremmedes besøg“

Politiken for 10. aug. har undersøgt, hvilke muligheder man i dag har for „at køre på tommelfingeren“ fra København til Skagen. Bladet kommer til det resultat, at man har de største chancer, når man er en køn pige, er soldat eller er student.

Den unge studines dagbog anfører denne interessante, lille oplevelse:

Kl. 8,10 — Taget op af tysk Folkevogn. Føreren var en læge og forfatter, som gjorde krigen med på Østfronten. Han kørte mig til Lille Bælt, og vi skændtes næsten hele vejen. Om 2. verdenskrig. Han havde lige set Frihedsmuseet i København og var fortørnet over, at man kunne bygge sådanne museer så mange år efter. Jeg svarede igen. Vi var gale i hovedet begge to.

Han fortalte, at han havde mødt en vis modvilje mod tyskere i Danmark. Det kunne han ikke forstå. De havde jo været meget fredelige i Danmark.

Så fortalte jeg ham et par småting. Jeg sagde, at hvis alle tyskere i dag forsvarede krigen på den måde, han gjorde, så skulle vi have mange flere frihedsmuseer.

Han havde meget, han skulle have afleveret, men han var meget høflig, da han satte mig af på den anden side Lille Bælts-broen.

★ Bøger er gode nok som det, de er,
★ men de er en dårlig erstatning
★ for livet.

Robert Louis Stevenson.

Et Branner-skuespil om Danmark under besættelsen

Det kgl. Teaters program for den kommende sæson omfatter bl. a. H. C. Branners „Thermopylæ“, der udspilles i Danmark under besættelsetiden og er skrevet for Poul Reumert.

VARDE TRÆLASTHANDEL

AKTIESELSKAB

<p style="text-align: center;">VESTJYSK AUTOMOBIL-LAGER A/S Varde</p>	<p>AKTIESELSKABET VARDE STÅLVÆRK</p>	
<p style="text-align: center;">VESTJYSK SLIDBANE- & VULKANISERINGSANSTALT Tlf. 617 — Varde</p>		
<p style="text-align: center;">S. SØRENSEN Tømremester Vestbanevej 2 Varde</p>		
<p style="text-align: center;">JENS S. JENSEN Varde</p>		
<p style="text-align: center;">FENGER Varde</p>	<p>AKTIESELSKABET VARDE BANK</p>	
<p>VESTJYDSK TRÆLASTHANDEL VARDE BETONVAREFABRIK Haakon Kunøe & Aage Pedersen</p>	<p>MAGASIN PETERSEN MANUFAKTUR Varde</p>	
<p style="text-align: center;">Maskinsnedkeriet „PHØNIX“ Varde</p>	<p>R. A. V. MANUFAKTURAFDELING VARDE</p>	
<p style="text-align: center;">K. JØRGENSEN Parfumeri Varde Tlf. 554</p>	<p style="font-size: 2em; font-weight: bold;">L E G O</p>	
<p style="text-align: center;">GRINDSTED MØRTEL & BETONVAREFABRIK</p>	<p style="text-align: center;">JOHS. ØSTERGAAARD & SØN Isenkramforretning Tlf. 223 — Varde — Tlf. 224</p>	<p style="text-align: center;">C. B. LUNDKVIST Aut. elektroinstallatør Tlf. Varde 203</p>
<p style="text-align: center;">VARDE REVISIONS- OG REGNSKABSKONTOR Vestergade 2 Varde</p>	<p style="text-align: center;">VARDE KIOSK Erh. Larsen Vestergade 5 Varde</p>	<p style="text-align: center;">SIGFRED HANSEN Aut. Bur-Wain forhdl. Ribevej 7 — Varde</p>
<p style="text-align: center;">RENSERIET TØJPRESSEN Nørregade 2 Varde</p>	<p style="text-align: center;">VESTJYSK MASKINLIBERI Lundvej 47 Varde</p>	<p style="text-align: center;">Møbelhandler TH. ALEX ANDERSEN & SØN Varde</p>
<p style="text-align: center;">KAROLINE SØNDERBY Broderimagasinet Varde</p>	<p style="text-align: center;">Magasin H C Varde</p>	<p style="text-align: center;">Maskinfabriken VIKAS Varde Telefon 769</p>
<p style="text-align: center;">A. P. LANGE Storegade 3 Varde</p>		

FREDERICIAS BYES OG OMEGNS SPARE- OG LAANEKASSE

AKTIESELSKABET E. RASMUSSEN

Fredericia Maskin- og Elektrom. Fabriker

FREDERICIA

DEN DANSKE LANDMANDSBANK
FREDERICIA AFDELING

FREDERICIA
SKOTØJSFABRIK

S. M. ANDERSEN
FREDERICIA

A/S FRITZ DUUS
FREDERICIA

AUTOGÅRDEN A/S
TLF. 2030
FREDERICIA

AKTIESELSKABET
FREDERICIA PRIVATBANK

FREDERICIA DAGBLAD
Fredericia

AKTIESELSKABET
FREDERICIA STOLE- OG POLSTERMØBELFABRIK
FREDERICIA

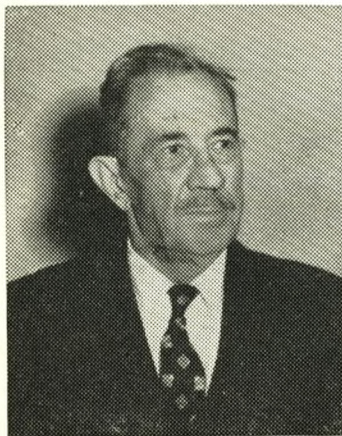
A/S FÆLLESBAGERIET I FREDERICIA
KONGENSGADE 31 — TLF. 602

F-N-portrætter

Sakari S. Tuomioja, der er tiltrådt som generaldirektør for F.N.s økonomiske Europakommission (ECE) efter professor Myrdal, er født i Tampere, Finland, i 1911. Da han udnævntes til dette embede, var han Finlands ambassadør i Storbritannien, en post, han havde beklædt siden 1955. Dr. Tuomioja har også haft en række andre betydningsfulde poster i den finske stats tjeneste, bl. a. var han statsminister fra 1953 til 1954.

Generalmajor Raymond A. Wheeler (U.S.A.) er formand for en F.N. teknisk bistandskommission af eksperter, der i tre måneder har foretaget undersøgelser på stedet af projekter for udvikling af det nedre bassin af Mekongfloden. Landene i dette flodbassin er Cambodia, Laos, Thailand og Viet Nam. I forbindelse med Suez-krisen gjorde general Wheeler tjeneste som Generalsekretær Hammar-

skjöld's særlige repræsentant ved De forenede Nationers rydningsarbejder i Suezkanalen.

Smuk lille pjece

Når De næste gang kommer i Mindelunden, bør De huske at købe det lille skrift MINDELUNDEN. Det er et lille hefte, der i ord og billeder fortæller om Mindelunden, samt bringer en kort artikel om frihedskampen.

Der bringes til slut en oversigt over frihedskampens faldne med et samlet tab på 4551. En skitse viser Mindelundens forskellige afdelinger. Af hensyn til de mange udlændinge foreligger pjecen både på engelsk og fransk.

Selve redaktionen er sikkert udmærket med henblik på udlændinge, men med henblik på danske besøgende kunne en række detaljer nok have interesse. Man lægger således mærke til, at mange tilrejsende danskere går lidt famlende rundt for at finde netop dem, de kender. Her kunne et kort over to sider hjælpe ved at angive den enkeltes placering.

Det var engang på tale at udsende en bog om alle, der hviler i Mindelunden. Tanken blev opgivet af forskellige grunde, men en vis interesse ville en sådan bog dog stadig nok have. Den vil lide af den skavank, at mange egentlige navne herfra ville savnes. Man fandt således 198 dræbte modstandsfolk i det store gravfelt, hvor nu monumentet ligger. 91 af dem blev ført til deres hjemegn, da familien ønskede selv at kunne værne om graven.

Skulle bogen bringe en blot nogenlunde fyldig skildring af hver enkel, ville den jo blive ret omfattende, og oprensning alene vil næppe have større interesse.

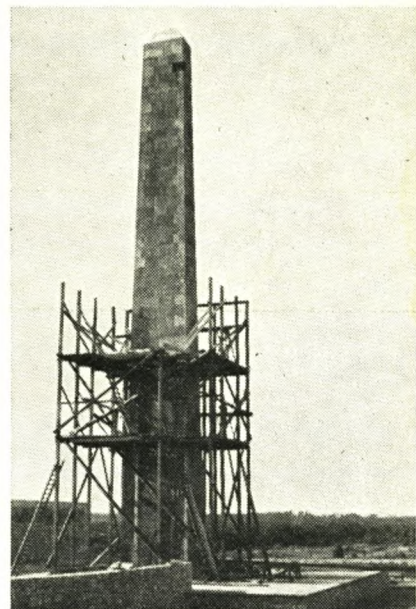
Mon man ikke med en lidt smidig redaktionel hånd kunne finde en løsning, der tog passende hensyn til alle sider.

Dette var lidt fremtidsmusik. Et står fast, nemlig at den lille pjece foreligger, og at den bør købes og bruges. Den er forøvrigt udgivet af „Samrådet for frihedskampens veteraner“.

Folke Bernadotte mindes i Sverige

Grev Folke Bernadottes død i Palæstina for ti år siden vil den 17. september blive mindet ved en højtidelighed i Gustav Vasa kirken i Stockholm, hvor Ralph Bunche vil holde mindetalen.

Grev Bernadotte, søn af kong Gustav V's broder prins Oscar Bernadotte, opholdt sig i Palæstina som FN's udsending og søgte i samarbejde med dr. Bunche at mægle mellem israelere og arabere. Den 17. september 1948 blev han myrdet af fanatikere. Hans bære blev fløjet til Sverige, og begravelsen fandt sted fra Gustav Vasa kirken.

Obelisk i k-z-lejren Bergen-Belsen under sommerens reparationsarbejde.

Mindesmærket i Bergen-Belsen har været ude for et lynnedslag. Man har derfor måttet tage hele obeliskens ned og har genopført den fra grunden, fortæller pastor P. O. Poort, der igen i sommeren har besøgt mindepladsen. Man har planer om at erstatte trætavlerne på massegravene med stentavler.

Når man kører ad hovedlandevejen mod Celle, skal man dreje fra ved kirken i Bergen for at komme ud til lejren. Byen Bergen er nu forøvrigt vokset, så den har 6—7000 indbyggere og har fået købstadrettigheder.